HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

7 iunie 2018*

„Trimitere preliminară – Mediu – Directiva 2001/42/CE – Articolul 2 litera (a) – Noțiunea «planuri și programe» – Articolul 3 – Evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului – Perimetru de consolidare urbană – Posibilitatea de a deroga de la normele de urbanism – Modificarea «planurilor și programelor»”

În cauza C-160/17,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Conseil d'État (Consiliul de Stat, Belgia), prin decizia din 2 februarie 2015, primită de Curte la 1 martie 2017, în procedura

Raoul Thybaut,

Johnny De Coster,

Frédéric Romain

împotriva

Région wallonne,

cu participarea:

Commune d'Orp-Jauche,

Bodymat SA,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul M. Ilešič, președinte de cameră, domnul A. Rosas, doamnele C. Toader (raportor) și A. Prechal și domnul E. Jarašiūnas, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: domnul V. Giacobbo-Peyronnel, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 30 noiembrie 2017,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru domnul Thybaut, de B. Cambier, de F. Hans și de J. Sambon, avocats;

* Limba de procedură: franceza.

– pentru domnii De Coster și Romain, de B. Cambier și de F. Hans, avocats;

– pentru Bodymat SA, de F. Evrard, de M. Scholasse și de F. Haumont, avocats;

– pentru guvernul belgian, de M. Jacobs, de L. Van den Broeck și de J. Van Holm, în calitate de agenți, asistate de B. Hendrickx, avocate;

– pentru guvernul danez, de J. Nymann-Lindegren, în calitate de agent;

– pentru Comisia Europeană, de C. Hermes, de F. Thiran și de C. Zadra, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 25 ianuarie 2018,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 2 litera (a) din Directiva 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 iunie 2001 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului (JO 2001, L 197, p. 30, Ediție specială, 15/vol. 7, p. 135, denumită în continuare „Directiva EES”).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnii Raoul Thybaut, Johnny De Coster și Frédéric Romain, pe de o parte, și Région wallonne, pe de altă parte, în legătură cu validitatea arrêté du gouvernement de la Région wallonne du 3 mai 2012, délimitant un périmètre de remembrement urbain relatif à une zone de la commune d'Orp-Jauche [Decretul Guvernului Regiunii Valone din 3 mai 2012 privind delimitarea unui perimetru de consolidare urbană privind o zonă a comunei Orp-Jauche (Belgia)] (*Moniteur belge* din 22 mai 2012, p. 29488, denumit în continuare „decretul atacat”).

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

3 Conform considerentului (4) al Directivei EES:

„Evaluarea ecologică este un instrument important pentru integrarea considerațiilor legate de mediu în elaborarea și adoptarea anumitor planuri și programe care pot avea efecte semnificative asupra mediului în statele membre, asigurând că asemenea efecte ale punerii în aplicare a planurilor și programelor sunt luate în considerație în timpul elaborării lor și înaintea adoptării lor.”

4 Articolul 1 din această directivă, intitulat „Obiective”, prevede:

„Obiectivul prezentei directive este să asigure un înalt nivel de protecție a mediului și să contribuie la integrarea considerațiilor privind mediul în elaborarea și adoptarea planurilor și programelor în vederea promovării dezvoltării durabile, asigurând că, în conformitate cu prezenta directivă, anumite planuri și programe care pot avea efecte semnificative asupra mediului fac obiectul unei evaluări ecologice.”

5 Articolul 2 din directiva menționată are următorul cuprins:

„În sensul prezentei directive:

(a) «planuri și programe» înseamnă planuri și programe, inclusiv cele cofinanțate de [Uniunea] Europeană, precum și modificările lor:

– elaborate și/sau adoptate de o autoritate la nivel național, regional sau local sau elaborate de o autoritate în vederea adoptării, printr-o procedură legislativă, de către parlament sau guvern și

– impuse prin acte cu putere de lege sau acte administrative;

(b) «evaluare ecologică» înseamnă elaborarea unui raport privind efectele asupra mediului, realizarea consultărilor, luarea în considerare a raportului de mediu și a rezultatelor consultărilor în luarea deciziilor și furnizarea de informații privind decizia, în conformitate cu articolele 4-9;

[…]”

6 Potrivit articolului 3 din Directiva EES, intitulat „Domeniul de aplicare”:

„(1) O evaluare ecologică, în conformitate cu articolele 4-9, se realizează pentru planurile și programele prevăzute la alineatele (2)-(4) care pot avea efecte semnificative asupra mediului.

(2) Sub rezerva alineatului (3), o evaluare ecologică se realizează pentru toate planurile și programele:

(a) care sunt elaborate pentru agricultură, silvicultură, pescuit, energie, industrie, transport, gestionarea deșeurilor, gestionarea apei, telecomunicații, turism, planificare urbană și rurală sau utilizarea terenului și care definesc cadrul în care punerea în aplicare a proiectelor enumerate în anexele I și II din Directiva [2011/92/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind evaluarea efectelor anumitor proiecte publice și private asupra mediului (JO 2012, L 26, p. 1)] va putea fi autorizată în viitor […]

(3) Planurile și programele prevăzute la alineatul (2) care stabilesc utilizarea unor zone mici la nivel local și modificări minore ale planurilor și programelor menționate la alineatul (2) necesită o evaluare ecologică numai în cazul în care statele membre stabilesc că pot avea efecte semnificative asupra mediului.

[…]”

7 Articolul 5 din Directiva EES, intitulat „Raport de mediu”, precizează la alineatul (3):

„Informațiile disponibile privind efectele asupra mediului ale planurilor sau programelor obținute la alte niveluri de luare a deciziei sau în temeiul altor instrumente legislative comunitare pot fi utilizate pentru furnizarea informațiilor prevăzute în anexa I.”

8 Articolul 6 din directiva menționată, intitulat „Consultări”, prevede:

„(1) Proiectul de plan sau program și raportul de mediu elaborat în conformitate cu articolul 5 trebuie puse la dispoziția autorităților prevăzute la alineatul (3) din prezentul articol, precum și a publicului.

(2) Autoritățile menționate la alineatul (3) și publicul menționat la alineatul (4) au ocazia efectivă și din timp să-și exprime opiniile asupra proiectului de plan sau program, precum și asupra raportului de mediu alăturat acestuia, într-un interval de timp adecvat, înainte de adoptarea planului sau programului sau de înaintarea acestuia pentru procedura legislativă.

(3) Statele membre desemnează autoritățile care trebuie consultate și care, date fiind responsabilitățile specifice în domeniul mediului, pot fi interesate de efectele asupra mediului ale aplicării planurilor și programelor.

(4) Statele membre definesc publicul în sensul alineatului (2), în special publicul afectat sau care poate fi afectat sau care este interesat în luarea de decizii în conformitate cu prezenta directivă, inclusiv organizațiile neguvernamentale, cum ar fi cele ce promovează protecția mediului și alte organizații implicate.

(5) Normele de aplicare privind informarea și consultarea autorităților și a publicului sunt stabilite de statele membre."

9 Articolul 11 din Directiva EES, intitulat „Legătura cu alte dispoziții legislative comunitare", prevede la alineatul (1):

„O evaluare ecologică realizată în conformitate cu prezenta directivă nu trebuie să aducă atingere cerințelor Directivei [85/337] sau oricărei alte dispoziții legislative comunitare."

10 În temeiul articolului 4 alineatul (2) din Directiva 2011/92 (denumită în continuare „Directiva EEM"), statele membre stabilesc dacă proiectele enumerate în anexa II la această directivă trebuie supuse unei evaluări în conformitate cu articolele 5-10 din directiva menționată. Printre proiectele care intră sub incidența titlului 10 din această anexă, intitulat „Proiecte de infrastructură", figurează, la litera (b), „[p]roiecte de amenajare urbană, inclusiv construirea de centre comerciale și parcări publice".

Dreptul belgian

11 Articolul 1 din code wallon de l'aménagement du territoire, de l'urbanisme, du patrimoine et de l'énergie (Codul valon al amenajării teritoriului, al urbanismului, al patrimoniului și al energiei), în versiunea aplicabilă la data faptelor în discuție în litigiul principal (denumit în continuare „CWATUPE"), prevede la alineatul 3:„Amenajarea teritoriului și urbanismul sunt stabilite prin următoarele planuri:

1° planuri de sector;

2° planuri comunale de amenajare;

3° regulamente regionale de urbanism;

4° regulamente comunale de urbanism."

12 Articolul 127 din acest cod precizează:

„§1. […] certificatul [de urbanism] este eliberat de guvern sau de funcționarul delegat:

[…]

8° atunci când se referă la acte și la lucrări situate într-un perimetru de consolidare urbană; perimetrul este stabilit de guvern, din proprie inițiativă sau la propunerea consiliului comunal sau a funcționarului delegat; în afară de cazul în care propune perimetrul, consiliul comunal își transmite avizul în termenul de patruzeci și cinci de zile de la data cererii funcționarului delegat; în lipsă, avizul este considerat favorabil; atunci când avizul este defavorabil, procedura nu este continuată; perimetrul vizează orice proiect de urbanism de recalificare și de dezvoltare a unor funcții urbane care necesită crearea, modificarea, extinderea, eliminarea sau ridicarea la nivel a

rețelei stradale și a spațiilor publice; proiectul de perimetru și evaluarea efectelor aferente proiectului de urbanism sunt supuse în prealabil măsurilor speciale de publicitate și consultării comisiei comunale, dacă există, potrivit modalităților prevăzute la articolul 4; colegiul primarului și al consilierilor locali își transmite avizul în termenul de șaptezeci de zile de la data primirii cererii funcționarului delegat; în lipsă, avizul este considerat favorabil; în urma realizării proiectului sau la propunerea consiliului comunal sau a funcționarului delegat, guvernul abrogă sau modifică perimetrul; decretul care stabilește, modifică sau abrogă perimetrul este publicat prin menționare în *Moniteur belge*;

[…]

§3. Dacă cererea este supusă în prealabil măsurilor speciale de publicitate determinate de guvern, precum și consultării obligatorii menționate la articolul 4 alineatul 1 punctul 3, atunci când este vorba despre acte și lucrări prevăzute la alineatul 1 primul paragraf punctele 1, 2, 4, 5, 7 și 8 și care fie respectă, fie structurează, fie recompun liniile de forță ale peisajului, certificatul poate fi acordat prin îndepărtarea de planul de sector, de un plan comunal de amenajare, de un regulament comunal de urbanism sau de un plan de aliniere.”

13 Articolul 181 primul și al patrulea paragraf din CWATUPE prevede:

„Guvernul poate stabili prin decret ca fiind de utilitate publică exproprierea unor bunuri imobile cuprinse:

[…]

5° într-un perimetru de consolidare urbană;

[…]

Într-un perimetru de consolidare urbană, în pofida absenței unui plan comunal de amenajare, se poate aplica articolul 58 al treilea-al șaselea paragraf.”

14 Articolul 58 al treilea-al șaselea paragraf din acest cod precizează:

„Pot acționa ca autorități cu atribuții de expropriere: regiunea, provinciile, comunele, regiile comunale autonome, entitățile intercomunale care au ca obiect social amenajarea teritoriului sau locuințele și instituțiile publice și organismele abilitate prin lege sau decret să exproprieze pentru cauză de utilitate publică.

Atunci când exproprierea preconizată are ca scop amenajarea unei părți a teritoriului destinate permisului de lotizare sau certificatului de urbanizare în vederea construirii de imobile pentru locuințe sau spații comerciale, proprietarul sau proprietarii care dețin peste jumătate din suprafața terenurilor cuprinse în acest teritoriu au dreptul să solicite să li se încredințeze, în termenele și condițiile stabilite de autoritatea cu atribuții de expropriere și cu condiția să justifice resursele necesare, executarea lucrărilor preconizate de această amenajare, precum și operații de relotizare și de consolidare.

Această cerere trebuie introdusă, sub sancțiunea decăderii, în termen de trei luni de la publicarea în *Moniteur belge* a decretului guvernului care aprobă planul de expropriere.

Atunci când exproprierea are ca scop să organizeze amenajarea unei părți a teritoriului afectat unei destinații specifice în temeiul articolului 49 primul paragraf punctul 2, proprietarul sau proprietarii pot solicita, în condițiile stabilite anterior, să li se încredințeze executarea lucrărilor de amenajare.”

Litigiul principal și întrebarea preliminară

15 La 27 aprilie 2009, ministrul valon al locuințelor, transporturilor și dezvoltării teritoriale (Belgia) a stabilit un perimetru de consolidare urbană (denumit în continuare „PCU”) în ceea ce privește centrul Orp-le-Petit, localitate care depinde de comuna Orp-Jauche (Belgia). Sesizat cu trei acțiuni îndreptate împotriva acestui decret, Conseil d'État (Consiliul de Stat, Belgia) l-a anulat printr-o hotărâre din 3 iunie 2010.

16 În urma acestei anulări, un nou proiect pentru zona preconizată de 40 000 m^2 de PCU a fost prezentat de Bodymat. Această societate propunea ca vechile clădiri industriale situate în centrul Orp-le-Petit să fie „recondiționate” în vederea construirii unui centru comercial cu produse de bricolaj, a unui magazin alimentar și a altor magazine suplimentare de mici dimensiuni, iar ansamblul comercial menționat să fie completat cu „locuințe anexate”, precum și cu o nouă rețea stradală legată de rețeaua existentă și de un spațiu de parking.

17 Reiese din hotărârea atacată că proiectul de PCU era însoțit de o evaluare a efectelor asupra mediului realizată pe baza formatului unui studiu al efectelor de către un birou de planificare și de consultanță în probleme de mediu.

18 Prin deliberarea din 22 decembrie 2010, Consiliul Comunal al Orp-Jauche a adoptat PCU pentru centrul Orp-le-Petit și a transmis ansamblul dosarului aferent funcționarului delegat (Belgia) pentru a fi continuată procedura de elaborare conform articolului 127 alineatul 1 primul paragraf punctul 8 din CWATUPE.

19 Printr-un aviz din 6 iunie 2011, funcționarul delegat a propus aprobarea PCU.

20 La 3 mai 2012, guvernul valon (Belgia) a aprobat PCU în discuție prin decretul atacat.

21 Reclamanții din litigiul principal, care sunt particulari ce locuiesc în vecinătatea zonei vizate de acest PCU, au sesizat Conseil d'État (Consiliul de Stat) cu o acțiune în anularea decretului atacat. Aceștia consideră că studiul efectelor asupra mediului realizat în speță nu întrunește condițiile impuse de Directiva EES întrucât este incomplet, eronat și nelegal. Aceștia apreciază că un PCU intră în sfera noțiunii „planuri și programe”, în sensul acestei directive, și că directiva menționată a făcut obiectul unei transpuneri incorecte în dreptul belgian.

22 În răspuns, Bodymat, intervenientă în litigiul principal, arată că un PCU are drept unic obiect să determine un perimetru și că nu figurează printre instrumentele care trebuie să facă obiectul unei evaluări a efectelor asupra mediului prevăzute de Directiva EES.

23 Instanța de trimitere consideră că examinarea temeiniciei acțiunii principale face necesară determinarea prealabilă a naturii și a sferei unui PCU.

24 Această instanță subliniază că singura funcție a unui PCU este de a determina un perimetru, și anume limitele unei zone geografice care să permită realizarea unui „proiect de urbanism de recalificare și de dezvoltare a unor funcții urbane care necesită crearea, modificarea, extinderea, eliminarea sau ridicarea la nivel a rețelei stradale și a spațiilor publice”.

25 Instanța menționată mai semnalează că un PCU este distinct de un proiect de urbanism, chiar dacă acesta din urmă constituie o condiție de adoptare a unui PCU. Astfel, ulterior adoptării unui PCU, un proiect de urbanism ar putea fi modificat sau adaptat, însă ar continua să necesite o evaluare a efectelor asupra mediului în conformitate cu reglementarea în materie.

26 În urma acestor indicații, instanța de trimitere arată consecințele juridice pe care le determină adoptarea unui PCU. În primul rând, se schimbă autoritatea abilitată să elibereze certificatele de urbanism. În al doilea rând, articolul 127 alineatul 3 din CWATUPE prevede că aceste certificate eliberate pentru zona geografică astfel delimitată se pot îndepărta de planul de sector, de planul comunal de amenajare, de un regulament comunal de urbanism sau de un plan de aliniere. În al treilea rând, guvernul poate decreta de utilitate publică exproprierea bunurilor imobiliare cuprinse într-un PCU, potrivit modalităților stabilite de CWATUPE.

27 Această instanță arată că efectele nocive de a căror producere se tem reclamanții din litigiul principal nu s-ar putea concretiza decât cu realizarea proiectului de urbanism. Or, decretul atacat nu ar autoriza în mod direct respectivul proiect, acesta din urmă trebuind să facă obiectul unor autorizații distincte, cu ocazia cărora ar trebui realizată o evaluare a efectelor. Instanța menționată arată însă că decretul atacat ar fi o etapă prealabilă indispensabilă pentru punerea în aplicare a proiectului menționat. Astfel, datorită adoptării PCU, autorizațiile pe care le necesită proiectul de urbanism ar putea fi eliberate în temeiul unei proceduri determinate în mod specific de CWATUPE.

28 Astfel, potrivit instanței menționate, adoptarea unui PCU are drept efect modificarea cadrului juridic, întrucât acesta permite amenajarea unui cartier în temeiul unei proceduri speciale, care poate cauza prejudicii unor persoane precum reclamanții din litigiul principal.

29 Instanța de trimitere solicită în același timp să se stabilească, deși pentru motive diferite, conformitatea articolului 127 alineatul 1 punctul 8 din CWATUPE atât cu Constituția belgiană, cât și cu dreptul Uniunii.

30 În aceste condiții, instanța de trimitere a decis să suspende judecarea cauzei și, prin aceeași decizie, să adreseze Cour constitutionnelle (Curtea Constituțională, Belgia) și, respectiv, Curții întrebarea dacă legislația în discuție în litigiul principal încalcă Constituția belgiană și pe cea referitoare la aspectul dacă PCU constituie un plan sau un program, în sensul Directivei EES, precizând totodată că întrebarea adresată Curții nu ar fi efectiv transmisă acesteia din urmă decât după eventuala confirmare de către Cour constitutionnelle (Curtea Constituțională) a lipsei încălcării Constituției belgiene.

31 Prin hotărârea din 16 iunie 2016, Cour constitutionnelle (Curtea Constituțională) a statuat că articolul 127 alineatul 1 primul paragraf punctul 8, articolul 127 alineatul 3, articolul 181 primul paragraf punctul 5 și articolul 181 al patrulea paragraf din CWATUPE nu încalcă Constituția belgiană, cu condiția ca „dispozițiile derogatorii autorizate la articolul 127 alineatul 3 [să fie interpretate] în mod restrictiv și [ca] aplicarea lor [să fie] motivată corespunzător, deși legiuitorul care a emis decretul nu a înscris în dispoziția în cauză, în ceea ce privește certificatele acordate în temeiul unui PCU, faptul că aceste derogări pot fi conferite cu titlu excepțional”.

32 Ca urmare a pronunțării acestei hotărâri, Conseil d’État (Consiliul de Stat) a transmis Curții întrebarea preliminară care îi era destinată.

33 Întrebarea preliminară adresată Curții este redactată astfel:

„Articolul 2 litera (a) din Directiva [EES] trebuie interpretat în sensul că intră în noțiunea de plan sau program un perimetru prevăzut de o dispoziție de natură legislativă și adoptat de o autoritate regională:

– care are ca unic obiect stabilirea limitelor unei zone geografice care să permită realizarea unui proiect de urbanism, în condițiile în care acest proiect, care trebuie să urmărească un obiectiv determinat – în speță, să privească recalificarea și dezvoltarea unor funcții urbane și care necesită crearea, modificarea, extinderea, eliminarea sau ridicarea la nivel a rețelei stradale și a spațiilor publice –, stă la baza adoptării perimetrului, care implică, așadar, acceptarea principiului său, dar trebuie să facă în plus obiectul unui certificat care necesită o evaluare a efectelor și

– care are ca efect, din punct de vedere procedural, faptul că cererile de eliberare a unui certificat pentru acte sau lucrări situate în acest perimetru beneficiază de o procedură derogatorie, în condițiile în care prevederile urbanistice aplicabile pentru terenurile în cauză înaintea adoptării perimetrului continuă să se aplice, dar beneficiul acestei proceduri poate permite obținerea cu mai multă ușurință a unei derogări de la aceste prevederi

– și care beneficiază de o prezumție de utilitate publică pentru realizarea exproprierilor în cadrul planului de expropriere anexat la acesta?"

Cu privire la întrebarea preliminară

34 Trebuie arătat de la bun început că, deși întrebarea preliminară se referă numai la articolul 2 litera (a) din Directiva EES, astfel cum susțin mai mulți participanți la procedura în fața Curții, cererea de decizie preliminară urmărește atât să se determine dacă un PCU precum cel în discuție în litigiul principal intră în sfera noțiunii „planuri și programe", în sensul acestei dispoziții, cât și să se stabilească dacă un asemenea act figurează printre cele care trebuie supuse unei evaluări privind efectele asupra mediului, în sensul articolului 3 din această directivă.

35 Or, împrejurarea că, pe plan formal, o instanță națională a formulat cererea sa preliminară făcând trimitere la anumite dispoziții de drept al Uniunii nu împiedică Curtea să furnizeze acestei instanțe toate elementele de interpretare care pot fi utile pentru soluționarea cauzei cu care este sesizată, indiferent dacă respectiva instanță s-a referit sau nu s-a referit la acestea în enunțul întrebărilor sale. În această privință, revine Curții sarcina de a extrage din ansamblul elementelor furnizate de instanța națională și în special din motivarea deciziei de trimitere elementele de drept al Uniunii care necesită o interpretare, având în vedere obiectul litigiului (Hotărârea din 22 iunie 2017, E.ON Biofor Sverige, C-549/15, EU:C:2017:490, punctul 72 și jurisprudența citată).

36 În această privință, articolul 3 alineatul (2) din Directiva EES enunță regula potrivit căreia o evaluare ecologică trebuie să se realizeze pentru toate planurile și programele vizate la această dispoziție, în timp ce excepția care figurează la articolul 3 alineatul (3) din această directivă subordonează o asemenea evaluare condiției ca statele membre să fi stabilit, pentru planurile prevăzute de acestea, dacă pot avea efecte semnificative asupra mediului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 aprilie 2013, L, C-463/11, EU:C:2013:247, punctul 32).

37 Întrebarea preliminară trebuie înțeleasă, așadar, în sensul că vizează în esență aspectul dacă articolul 2 litera (a), precum și articolul 3 din Directiva EES trebuie interpretate în sensul că un PCU precum cel în discuție în litigiul principal, care are ca unic obiect stabilirea unei zone geografice în interiorul căreia se va putea realiza un proiect de urbanism care să urmărească recalificarea și dezvoltarea unor funcții urbane și care necesită crearea, modificarea, extinderea, eliminarea sau ridicarea la nivel a rețelei stradale și a spațiilor publice, în vederea realizării căruia se va putea deroga de la anumite norme de urbanism, intră în sfera noțiunii „planuri și programe", putând avea efecte semnificative asupra mediului, în sensul acestei directive, și trebuie să fie supus unei evaluări privind efectele asupra mediului.

38 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, astfel cum reiese din considerentul (4) al Directivei EES, evaluarea ecologică este un instrument important pentru integrarea considerațiilor legate de mediu în elaborarea și adoptarea anumitor planuri și programe.

39 În continuare, potrivit articolului 1 din această directivă, obiectivul său este să asigure un înalt nivel de protecție a mediului și să contribuie la integrarea considerațiilor privind mediul în elaborarea și adoptarea planurilor și programelor în vederea promovării dezvoltării durabile, asigurând că, în

conformitate cu directiva menționată, anumite planuri și programe care pot avea efecte semnificative asupra mediului fac obiectul unei evaluări ecologice (Hotărârea din 21 decembrie 2016, Associazione Italia Nostra Onlus, C-444/15, EU:C:2016:978, punctul 47).

40 În sfârșit, având în vedere finalitatea aceleiași directive, care constă în garantarea unui înalt nivel de protecție a mediului, dispozițiile care delimitează domeniul său de aplicare, în special cele care cuprind definițiile actelor avute în vedere de aceasta, trebuie interpretate în mod extensiv (Hotărârea din 27 octombrie 2016, D'Oultremont și alții, C-290/15, EU:C:2016:816, punctul 40, precum și jurisprudența citată).

41 Răspunsul la întrebarea preliminară trebuie formulat în lumina acestor considerații.

42 În primul rând, articolul 2 litera (a) din Directiva EES definește „planurile și programele" pe care le vizează ca fiind acelea care îndeplinesc două condiții cumulative, și anume, pe de o parte, ca acestea să fi fost elaborate și/sau adoptate de o autoritate la nivel național, regional sau local sau elaborate de o autoritate în vederea adoptării, printr-o procedură legislativă, de către parlament sau guvern și, pe de altă parte, să fie impuse prin acte cu putere de lege sau prin acte administrative.

43 Curtea a interpretat această dispoziție în sensul că trebuie considerate ca fiind „impuse", în sensul și în scopul aplicării Directivei EES, și, prin urmare, supuse evaluării efectelor lor asupra mediului în condițiile prevăzute de directivă planurile și programele a căror adoptare este reglementată de acte cu putere de lege sau de norme administrative naționale care stabilesc autoritățile competente pentru a le adopta, precum și procedura de elaborare a acestora (Hotărârea din 22 martie 2012, Inter-Environnement Bruxelles și alții, C-567/10, EU:C:2012:159, punctul 31).

44 În speță, din constatările instanței de trimitere rezultă că decretul atacat a fost adoptat de o autoritate regională în temeiul articolului 127 din CWATUPE.

45 În consecință, condițiile amintite la punctul 42 din prezenta hotărâre sunt îndeplinite.

46 În al doilea rând, trebuie arătat că, în temeiul articolului 3 alineatul (2) litera (a) din Directiva EES, sunt supuse unei evaluări ecologice sistematice planurile și programele care, pe de o parte, sunt elaborate pentru anumite sectoare și care, pe de altă parte, definesc cadrul în care punerea în aplicare a proiectelor enumerate în anexele I și II la Directiva EEM va putea fi autorizată în viitor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 iunie 2010, Terre wallonne și Inter-Environnement Wallonie, C-105/09 și C-110/09, EU:C:2010:355, punctul 43).

47 În ceea ce privește prima dintre aceste condiții, din modul de redactare a articolului 3 alineatul (2) litera (a) din Directiva EES rezultă că această dispoziție vizează în special sectorul de „planificare urbană și rurală sau utilizarea terenului".

48 Împrejurarea că această dispoziție se referă atât la „planificare urbană", cât și la „utilizarea terenului" arată clar că sectorul vizat nu se limitează la utilizarea terenului, înțeleasă în sens strict, și anume decuparea teritoriului în zone și definirea activităților permise în interiorul acestor zone, ci acest sector acoperă în mod necesar un domeniu mai larg.

49 Un PCU precum cel în discuție în litigiul principal, în considerarea atât a termenilor în care este definit, cât și a obiectului său, care este acela de a permite devierea de la normele de urbanism referitoare la construcții și amenajarea teritoriului, intră sub incidența sectorului „planific[ării] urban[e] și rural[e] sau [al] utiliz[ării] terenului", în sensul articolului 3 alineatul (2) litera (a) din directiva menționată.

50 În ceea ce privește cea de a doua dintre condițiile menționate la punctul 46 din prezenta hotărâre, pentru a stabili dacă un PCU precum cel în discuție în litigiul principal definește cadrul în care va putea fi autorizată în viitor punerea în aplicare a proiectelor enumerate în anexele I și II din Directiva EEM, trebuie să se examineze conținutul și finalitatea acestui act, ținând seama de întinderea evaluării ecologice a proiectelor, astfel cum este prevăzută în directiva menționată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 iunie 2010, Terre wallonne și Inter-Environnement Wallonie, C-105/09 și C-110/09, EU:C:2010:355, punctul 45).

51 Printre proiectele enumerate în anexa II la Directiva EEM figurează, în cadrul titlului 10 din aceasta, proiectele de infrastructură, care cuprind, la litera (b) a acestui titlu, proiectele de amenajare urbană.

52 Din modul de redactare a articolului 127 din CWATUPE rezultă că un PCU precum cel în discuție în litigiul principal are ca obiect să stabilească limitele unei zone geografice care să permită realizarea unui „proiect de urbanism de recalificare și de dezvoltare a unor funcții urbane care necesită crearea, modificarea, extinderea, eliminarea sau ridicarea la nivel a rețelei stradale și a spațiilor publice”.

53 Astfel, având în vedere conținutul și finalitatea sa, un asemenea act, întrucât presupune realizarea unor proiecte de infrastructură, în general, și a unor proiecte de amenajare urbană, în special, contribuie la punerea în aplicare a unor proiecte enumerate în anexa menționată.

54 În ceea ce privește aspectul dacă un act precum actul atacat definește cadrul în care punerea în aplicare a unor proiecte va putea fi autorizată în viitor, trebuie amintit că Curtea a statuat deja că noțiunea „planuri și programe” se referă la orice act care stabilește, prin definirea normelor și a procedurilor de control aplicabile sectorului în cauză, un ansamblu semnificativ de criterii și de modalități pentru autorizarea și pentru punerea în aplicare a unuia sau mai multor proiecte care ar putea avea efecte semnificative asupra mediului (Hotărârea din 27 octombrie 2016, D’Oultremont și alții, C-290/15, EU:C:2016:816, punctul 49, precum și jurisprudența citată).

55 În această privință, noțiunea „ansamblu semnificativ de criterii și de modalități” trebuie înțeleasă în mod calitativ, iar nu cantitativ. Astfel, trebuie evitate posibilele strategii de eludare a obligațiilor prevăzute de Directiva EES care se pot materializa printr-o fragmentare a măsurilor, reducând astfel efectul util al acestei directive (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 octombrie 2016, D’Oultremont și alții, C-290/15, EU:C:2016:816, punctul 48, precum și jurisprudența citată).

56 În speță, din constatările instanței de trimitere reiese că, deși un PCU precum cel în discuție în litigiul principal nu conține el însuși norme pozitive, acesta permite totuși să se deroge de la norme de urbanism existente. Această instanță precizează, astfel, că delimitarea PCU prin decretul atacat echivalează cu acceptarea de principiu a viitorului proiect de urbanism, care va putea fi realizat prin acordarea mai facilă de derogări de la normele de urbanism în vigoare. Instanța menționată arată în acest context că, în temeiul articolului 127 alineatul (3) din CWATUPE și în condițiile stabilite în acesta, certificatele de urbanism emise pentru zona geografică delimitată de PCU se pot îndepărta de la planul de sector, de la un plan de amenajare comunală și de la un regulament comunal de urbanism.

57 În această privință, în măsura în care planul de sector, planul de amenajare comunală și regulamentul comunal de urbanism constituie ele însele planuri și programe în sensul Directivei EES, un PCU precum cel în discuție în litigiul principal, întrucât modifică cadrului stabilit de aceste planuri, trebuie să primească aceeași calificare și să fie supus aceluiași regim juridic.

58 În consecință, deși un asemenea act nu cuprinde și nu poate cuprinde norme pozitive, posibilitatea pe care o instituie de a permite obținerea cu mai multă ușurință de derogări de la normele de urbanism în vigoare modifică cadrul juridic și are drept efect introducerea PCU în discuție în litigiul principal în domeniul de aplicare al articolului 2 litera (a) și al articolului 3 alineatul (2) litera (a) din Directiva EES.

59 Având în vedere aceste elemente, al căror caracter real și a căror semnificație în raport cu actul în cauză trebuie însă apreciate de instanța de trimitere, trebuie să se considere că un act precum cel în discuție în litigiul principal intră în sfera noțiunii „planuri și programe”, în sensul articolului 2 litera (a) și al articolului 3 alineatele (1) și (2) din Directiva EES, și trebuie să fie supus unei evaluări privind efectele asupra mediului.

60 În al treilea și ultimul rând, instanța de trimitere precizează că, deși delimitarea PCU echivalează cu acceptarea de principiu a proiectului de urbanism, acesta va trebui să facă în plus obiectul unor certificate care vor necesita o evaluare a efectelor, în sensul Directivei EEM.

61 Trebuie amintit că obiectivul esențial al Directivei EES constă în supunerea „planurilor și programelor” care pot avea efecte semnificative asupra mediului unei evaluări ecologice cu ocazia elaborării acestora și înainte de adoptarea lor (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 februarie 2012, Inter-Environnement Wallonie și Terre wallonne, C-41/11, EU:C:2012:103, punctul 40, precum și jurisprudența citată).

62 În această privință, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 39 din concluzii, reiese de la articolul 6 alineatul (2) din această directivă că evaluarea ecologică ar trebui să se realizeze cât mai devreme posibil, astfel încât concluziile acesteia să poată influența eventualele decizii. Astfel, acesta este stadiul în care pot fi analizate diferitele elemente ale alternativei și în care pot fi efectuate alegerile strategice.

63 Mai mult, deși articolul 5 alineatul (3) din Directiva EES prevede posibilitatea de a utiliza informațiile utile obținute la alte niveluri de decizie sau în temeiul altor instrumente legislative ale Uniunii, articolul 11 alineatul (1) din această directivă precizează că o evaluare ecologică realizată în conformitate cu aceasta nu trebuie să aducă atingere cerințelor Directivei EES.

64 În plus, o evaluare a efectelor asupra mediului efectuată în temeiul Directivei EES nu poate dispensa de obligația de a efectua evaluarea ecologică pe care o impune Directiva EES pentru a întruni aspectele de mediu specifice acesteia.

65 În măsura în care un decret precum cel în discuție în litigiul principal presupune, astfel cum s-a arătat la punctul 58 din prezenta hotărâre, o modificare a cadrului juridic de referință prin oferirea, în mod nelimitat, a posibilității de îndepărtare de la normele de urbanism pentru toate proiectele realizate ulterior în zona geografică în cauză, o asemenea posibilitate este susceptibilă să aibă efecte semnificative asupra mediului. Astfel, sub rezerva verificărilor a căror realizare este de competența instanței de trimitere, alterarea efectelor evaluate în prealabil face necesară o nouă evaluare a efectelor asupra mediului.

66 O asemenea considerație prezervă efectul util al Directivei EES, asigurând că posibile efecte semnificative asupra mediului fac obiectul unei evaluări ecologice.

67 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea preliminară că articolul 2 litera (a), articolul 3 alineatul (1) și articolul 3 alineatul (2) litera (a) din Directiva EES trebuie interpretate în sensul că un decret prin care se adoptă un PCU, care are ca unic obiect stabilirea unei zone geografice în interiorul căreia se va putea realiza un proiect de urbanism care să urmărească recalificarea și dezvoltarea unor funcții urbane și care necesită crearea, modificarea, extinderea, eliminarea sau ridicarea la nivel a rețelei stradale și a spațiilor publice, în vederea realizării căruia se va putea deroga de la anumite norme de urbanism, intră, ca urmare a acestei posibilități de derogare, în sfera noțiunii „planuri și programe”, putând avea efecte semnificative asupra mediului, în sensul acestei directive, care necesită o evaluare ecologică.

Cu privire la cheltuielile de judecată

68 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

Articolul 2 litera (a), articolul 3 alineatul (1) și articolul 3 alineatul (2) litera (a) din Directiva 2001/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27 iunie 2001 privind evaluarea efectelor anumitor planuri și programe asupra mediului trebuie interpretate în sensul că un decret prin care se adoptă un perimetru de consolidare urbană, care are ca unic obiect stabilirea unei zone geografice în interiorul căreia se va putea realiza un proiect de urbanism care să urmărească recalificarea și dezvoltarea unor funcții urbane și care necesită crearea, modificarea, extinderea, eliminarea sau ridicarea la nivel a rețelei stradale și a spațiilor publice, în vederea realizării căruia se va putea deroga de la anumite norme de urbanism, intră, ca urmare a acestei posibilități de derogare, în sfera noțiunii „planuri și programe”, putând avea efecte semnificative asupra mediului, în sensul acestei directive, care necesită o evaluare ecologică.

Semnături